

A.ELYAR

ÇİÇƏYİNƏN ÇOBAN

چيچک و چوپان

ÇİÇƏYİNƏN ÇOBAN

1

„Gözüm qaldı yollarda

Dalğalar

Ay dalğalar!

Hamiya mavi çalan

Mənə qızıl dalğalar!

Sözümü sıraya düzdüm

**Dalğaya tufana düzdüm
Ovuc-ovuc mirvarı
O, gedən yollara düzdüm...**

**Axşam olcaq
Gedər olar
Qızıl günəş
Gələr olar olar
Gümüş ayım
Haçan gələr
Mənim yarım?...**

**Gözüm qaldı yollarda
Toz-torpaqlı kollarda
Mərcan-mərcan sularım
Haçan gələr mənim yarım?..."**

2

Çiçək baharın gülləri kimi gözəl, möhəbbətli, mehriban, və yoxsula qocaya yardımcı olan bir qız idi. Hamı onun yaxıcılığını hiss edirdi.

O təzə 18 yaşına girmişdi. Anasından suvay dunuyada kimsəsi yox idi. Onlar mal-heyvan saxlamala, əkin əkməklə öz yaşayışlarının çərxini dolandırırtdılar.

Ona çox adam elçi gəlmişdi, amma anasının yalqız qalmamağı üçün hamısını başından sovmuşdu. Bundan başqa, ürəyində bir gizlin sevgisi də varidi ki, istəmirdi onu kimsə ilə araya qoysun.

Bir gün, buğda biçimində, anası noxoş oldu. Çiçək mindi qayığa getsin adadan uzaqda döşənən şəhərdən ona dava-dərman alsın. Yolların ikən adanın qırağında davar otaran çoban onu görüb dedi:

„Ay qız hara gedirsən?“

„Şəhərə gedirəm xan çoban, şəhərə!“

„Getmə! Bu gün BOĞUCU günüdür! Heç kim şəhərə getməz!“

„Getməliyəm, anam noxuşdur, dava-dərman almalıyam.“

„Sən getmə! Goy mən gedim.“

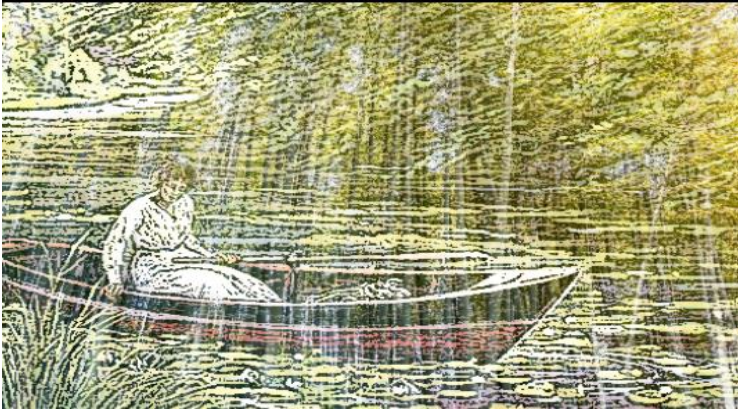
„Yox, sağolun! Öz işimi başqasına tovşura bilmərəm.“

„Getmə! Boğucu günüdür!“

„Heç nədən qorxum yoxdur.“

Dedi, və suyu kürəkliyə getdi.

Getdi gözdən itdi.

„Adam iyisi gəlir...

Bu adamlardan nə desən çıxar. Dənizdə dalğanı yaradan onlardı. Tufanıda. Suya qayığın salan onlardı. Gəminidə. Onlardan nə desən çıxar. Bircə dinc yarada bilmirlər. Yalnız mənəm ki, hamıya dinc verirəm. Bir əbədi dinc! Bu dənizin üzündəki həyat həmişə mənim dincimi pozur. Mən ona son qoymalıyam!...Adam iyisi gəlir...“

Boğucu özü-özü ilə deyinə-deyinə çiçəkin qayığına yetişi. Birdən-birə qayığın aşırılıb qızı suyun dibinə çəkdi. Onu aparılıb öz evində dossağa saldı!

4

Çoban baxdı qaş qərəldi, axşam oldu. Amma çiçək gəlib çıxmadı. Qayığın salıdı suya, mindi dalğaların belinə, dedi:

„Sizə qurban olum mavı dalğalar

Bir gülüm var

Darda qalıb

Yardımcı olun dalğalar!

Dalğalardan səs gəldi:

„Dənizin qaydasın bilənə

Yardımcı olar dalğar!“

„Bir ənişiz var

Bir yoqquşuz

Ətəyinizdə balığam

Ay dalğalar!

Dəniz həyatımdır

Dalğa sevgim

Burda bir gül

Darda qalıb Ay dalğalar!»

Dalğalar cavab alarkən, çobanı boğucunun evi olan yərə götürdülər. O, qayığı ötürüb dənizin dibinə cumdu.

Qapını açıb evə girdi.

Qız onu görcək dedi:

„Aman! Sən bura niyə gəldin? İndi boğucu gəlib ikimizdə boğacaq!“

„Tez ol daldala çönək, paltarlarımızı dəyişək.“

Onlar paltarlarını dəyişdilər. Çoban qızı evdən çıxarıb suyun üzündə qayığa mindirdi dedi:

„Sən get, mənim hələ burada işim var.“

„Yox! Mən sənsiz getməərəm.“

„Niyə?“

„Səni sevirəm! İndiyəcən eliyəbilməmişdim bu sırrı sənə deyərəm.»

„Məndə səni sevirəm.“

„sənə aşığıam.“

„Məndə sənə aşığıam.“

„Bəs gəl buradan gedək.“

„Mənim sevgim səninki təkin deyil.“

„Nə ayrılığı var?“

„Sən məni sevirsən, mən hamını. Sən mənə aşiqsan mən hamıya. Hələ çox gəncsən. Bu sevgini anlaya bilməsən, tezdir. Birinə vurulubsan ki, səndən iki qat yaşlıdır. Qorasan, kişmiş Çoban gəldi qızın leçəyini başına bağladı. Getdi onun yerində oturdu.

5

Boğucu gəldi gördu, qız yerindən tərپənməyibdir. Elə üzü bücağa sarıdır. Boğucu geyimini çıxartdı. Bir uzun saqqalı-bığlı kişiyə çevrildi. Oturdu mizdə, başladı balıq yeməyə.

O geyimində, başı qurt başına bənzəyirdi. Və göbəkdən aşağısı isə, ən böyük bir ilana!

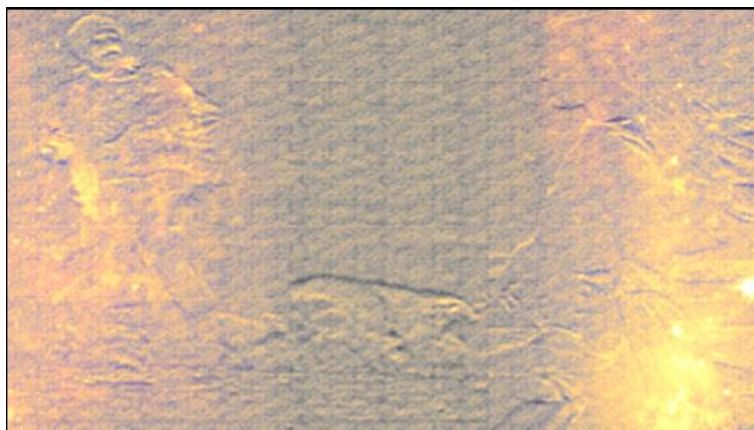
Elə ki, yeməkdən qurtuldu, gəldi şıkarının yanına dedi: „İstirəm sənə bir geyim tikəm, buğucu olasan. Mənim əmrim gərək suda quruda yerisin. Mavi göylərdə bilsin.

İstirəm səs gələn yerlər başa-baş batsın.“
„Niyə həyata qarşısan? Nə amacın varmı?“ - Çoban
səsini qızın səsinə bənzədərək dedi:
„Amacım öz sağlığım, mənfəətim, və əmr etməyimidir.“
„Həyat olmazsa nəyə əmir edəcəksən?“
„Suya, quruya, göylərə.“
„Onların hamısında yaşayış var.“
«Yaşam pozulmalıdı.»
«Yaşam əbədidir. Kimsə onu pozabilməz.»
«Dəniz qürüsa görərsən ki, nə qədər yaşayış pozmuşam!“
„Genədə pozulmayıb. Yaşam pozulmaz!“
„Pozular!“
„Pozulmaz!“
„Çox danışma, heyvanın biri heyvan!“
Boğucu bunu dedi, yüngüdü çobanın üstünə. Çoban
qalxdı onun başını verdi yumurağın dəminə.
Boğucu yerə sərələndi. Çoban qız paltarını əynindən
çıxartdı boğucunun geyimin də yırtıb- dağıtdı.
Bu anda boğucunun gözü sataşdı çobanın kurəkindəki
pəncə yerinə. Bildi ki, o, adı bəlli qaflan qovan çobandır.
Çoban, evin qapısının açanda gördü o qıfıllıdır. Bu anda
boğucu dussağın balaca pəncərəsin açdı. Su evə doldu...

6

Heç kim bilmir çobannan boğucunun başına daha nə
gəldi...
Çiçək hər axşam, adanın sahilində çobanı gözləyirdi.
Deyirdi o, bir gün qayıdacaq.

چىچىك اينن چوبان

1

،گوزوم قالدی يوللاردا

دالغالار

آی دالغالار !

هامييا ماوی چالان

منه قيزيل دالغالار!

سوزومو سيرايا دوزدوم

9

دالغایا توفانا دوزدوم
اوووج-اوووج میرواری
او، گئندن یوللارا دوزدوم...

آخشام اولجاق
گئندر اولار
قیزیل گونش
گلر اولار اولار
گوموش آییم
هاچان گلر
منیم یاریم؟...

گوزوم قالدی یوللاردا
توز-تورپاقلی کوللاردا
مرجان-مرجان سولاریم!
هاچان گلر منیم یاریم؟..."

2

چیچک باهارین گوللری کیمی گوزل، محبتلی، مئهریبان، و یوخسولا
قوجایا یاردیمجی اولان بیر قیز ایدی. هامی اونون یاخجی لیغینی حس
اندیردی.

10

او تزه 18 ياشينا گيرميشدى. اناسيندان سوواي دونيادا كيمسهسى يوخ ايدى. اونلار مال-حيوان ساخلامالا، اكين اكمكله، اوز ياشايشلار يينين چرخيني دولانديرير ديلار .

اونا چوخ آدام ائلچى گلّميشدى، اما اناسينين يالقيز قالماماغي اوچون هامى سيني باشيندان سووموشدو. بوندان باشقا، اوره يينده بير گيزلين سئوگيسى ده واريدى كى، ايسته ميردى اونو كيمسه ايله آرايا قويسون.

بير گون، بوغدا بيجيمينده، اناسى نوخوش اولدو. چيچك ميندى فاييغا گنتسين آدادان اوز اقدا دؤشمنن شهردن اونا داوا-درمان آلسين. يوللانار ايكن آدائين قير اغيندا داوار اوتاران چوبان اونو گوروب دئدى:

"آى قيز هارا گنديرسن؟"

"شهره گنديرم خان چوبان، شهره!"

"گنتمه! بو گون بوغوجو گونودور! هئچ كيم شهره گنتمز!"

"گنتمه لييم، انام نوخوشدور، داوا-درمان آلماييام."

"سن گنتمه! گوى من گنديم."

"يوخ، ساغولون! اوز ايشى مى باشقاسينا توشورا بيلمرهم."

"گنتمه! بوغوجو گونودور!"

"هئچ نندن قورخوم يوخدور."

دئدى، و سويو كوره كليبيب گنتدى .

گنتدى گوزدن ايتدى.

"آدام اییی سی گلیر..."

بو آداملاردان نه دئسن چیخار. دنیزده دالغانی یارادان اونلاردی.توفانی دا.
سویا قاییغی سالان اونلاردی. گمینیده. اونلاردان نه دئسن چیخار. بیرجه
دینج یارادا بیلیمیرلر. یالنیز منم کی، هامییا دینج وئریره م. بیر ابدی دینج!
بو دنیزین اوزونده کی حیات همیشه منیم دینجی می پوزور. من اونا سون
قویمالیام!...آدام اییی سی گلیر»...

بوغوجو اؤزو-اؤزو ایله دئیینه-دئیینه چیچکین قاییغینا یئتیشدی. بیردن-
بیره قاییغی آشیریب قیزی سویون دیبینه چکدی. اونو آپاریب اؤز ائوینده
دوسساغا سالدی!

چوبان باخدی قاش قره لدی، آخشام اولدو. اما چیچک گلیب چیخمادی.
قایغینی سالدی سویا، میندی دالغالارین بئلینه، دئدی:

"سیزه قوربان اولوم ماوی دالغالار

بیر گولوم وار

داردا قالیب

یاردیجی اولون دالغالار!

دالغالاردان سس گلدی:

"دنیزین قایداسین بیلنه

یاردیجی اولار دالغار! "

"بیر انیشیز وار

بیر یوققوشوز

اتیی نیزده بالیغام

آی دالغالار!

دنیز حیاتیتمدیر

دالغا سئوگیم

بوردا بیر گول

داردا قالیب

آی دالغالار!

دالغالار جاواب آلا ركن، چوبانى بوغوجونون ائوى اولان يئره
گوتوردولر. او، قاييغى اوتوروب دنيزين ديبينه جومدو. قاييىنى آجيب ائوه
گيردى .

قىز اونو گورجك دئدى:

"آمان! سن بورا نيه گلدين؟ ايندى بوغوجو گليب ايكي ميريده بوغاجاق!"

"تتت اول دالدا چونك، پالتارلار يميزى ديشك."

اونلار پالارلار يني ديشديلر. چوبان قىزى ائوده ن چيخارديب سويون
اوزونده قاييغا مينديردى دئدى :

"سن گنت، منيم هله بورادا ايشيم وار."

"يوخ! من سن سيز گنتمره م."

"نيه؟"

"سنى سئويم! ايندييه جن انلييه بيلمه ميشديم بو سيررى سنه دئيم."

"منده سنى سئويم."

"سنه آشيغام."

"منده سنه آشيغام."

"بس گل بورادان گندك."

"منيم سئوگيم سنينكى تكين دييل."

"نه آيريليغى وار؟"

"سن منى سئويرسن، من هاميني. سن منه عاشيق سان، من هاميبا. هله
چوخ گنج سن. بو سئوگيني آنلايا بيلمه سن، تتتدير. بيرينه وورولوب سان
كى، سندن ايكي قات ياشلى دير. قوراسان، كيشميش اولمايىنجا گونومو
قارا ائتمه! گنت! ياشاماليسان. ايشيمي قورتارديم گلره م.»

چوبان بونو دئدی سویا جومدو. قیز قایيغی سوردو ائوه یئتیشدی .
چوبان گلدی قیزین لئچینی باشینا باغلادی. گئتدی اونون یئرینده اوتوردو.

5

بوغوجو گلدی گوردو، قیز یئریندن ترپنمیبیدیر. ائله اوزو بوجاغا
ساریدیر. بوغوجو گئییمینی چیخارتدی. بیر اوزون ساققالی-بیغلی کیشی
یه چئوریلدی. اوتوردو میزده، باشلادی بالیق یئمیه.
او گئییمینده، باشی قورت باشینا بنزه بیردی، و گؤبکدن آشاغاسی ایسه، ان
بؤیوک بیر ایلانا!

ائله کی یئمکن قورتولدو، گلدی شیکارینین یانینا دئدی:

" ایستیرم سنه بیر گئییم تیکم، بوغوجو اولاسان. منیم امریم گرک سودا
قورودا یئر یسین. ماوی گؤیلرده بیلسین. ایستیرم سسی گلن یئرلر باشا-باش
باتسین."

"نیه حیاتا قارشیشان؟ نه آماجین وارمی؟" - چوبان سسینی قیزین سسینه
بنزه ده رک دئدی:

"آماجیم اؤز ساغلیغیم، منفعتیم، و امر ائتمیمدیر."

"حیات اولماز سا نیه امیر اندجکسن؟"

"سویا، قورویا، گؤیلره."

"اونلارین هامی سیندا یاشاییش وار."

"یاشام پوزولمالیدی."

"یاشام ابدی دیر. کیمسه اونو پوزا بیلمز."

"دنیز قوروسا گوره رسن کی، نه قدر یاشاییش پوزموشام!"

"گئنهده پوزولمايیب. یاشام پوزولماز!"

"پوزولار!"

"پوزولماز!"

"چوخ دانیشما، حیوانین بیری حیوان!"

بوغوجو بونو دندی، یوگوردو چوبانین اوستونه. چوبان فالخدی اونون باشینی وئردی یوموراغین دمیینه .

بوغوجو یئره سره لندی. چوبان قیز پالتارینی اینیندن چیخارتدی بوغوجونون گنییمینده بیرتیب- داغیتدی .

بو آندا بوغوجونون گوزو ساتاشدی چوبانین کوره ینده کی پنجه یئرینه. بیلدی کی، او، آدی بللی قافلان قووان چوباندير.

چوبان، ائوبین قابیسینی آچاندا گوردو او قیفیلی دیر. بو آندا بوغوجو دوسساغین بالاجا پنجره سینی آچدی. سو ائوه دولدو...

6

هنچ کیم بیلمیر چوباننان بوغوجونون باشینا داها نه گلدی...

چیچک هر آخشام، آدانین ساحلیده چوبانی گوزلیبیردی.

دنپیردی او، بیر گون قاییداجاق.

چیچک و چوپان

" ای!
بر همه آبی
برای من
سرخ
موجها،
چشم براه ماندم .
واژه هایم را ردیف کردم
آذین باد و توفان نمودم
مشت مشت مروارید
آراستم
بر راههایی که او درنوردید ...
خورشید طلایی می رود
شب فرامیرسد

با ماه نقره اییم.
یارم کی میاید؟...

واژه هایم برسر راهها
روی بوته های پرگردو غبار
ماندند.

ای آبهای پراز
مرجان من!
یارم کی میاید؟..."

او عصرها به ساحل جزیره میرفت و همینطور باخودش حرف میزد...

2

چیچک (غنچه) دختری بود مثل گل‌های بهار زیبا و پرمحبت و مهربان، و برای آدم‌های پیر و تنگدست یاور. همه خوبی او را حس میکردند. تازه هجده سالش شده بود. او در دنیا غیر از مادرش کسی را نداشت. آنها از راه دامداری و کشاورزی چرخ زندگی خود را اداره میکردند.

خیالها به خواستگاریش آمده بودند ولی او به خاطر تنها شدن مادرش همه ی آنها را رد کرده بود. از این گذشته عشق پنهانی نیز در دل داشت که نمیخواست آنها با کسی در میان بگذارد.
روزی -در ایام درو- مادرش حال بدی پیدا کرد. چیچک سوار قایق شد تا از شهر که دور از جزیره پهن شده بود برای او دوا بخرد. وقتی میخواست راه بیفتد چوپانی که در ساحل جزیره مشغول چراندن گوسفندان بود، دید و صدا زد:

"آی دختر! کجا میری؟"

"خان چوپان! به شهر میرم، به شهر!"

"نرو! امروز روز "بوغوجو"س - غرق کننده- کسی به شهر نمیره!"

"باید برم، مادرم مریض است. باید دوا بخرم."

"تو نرو! اجازه بده من برم."

"نه! سلامت باشی! کار خودم را نمیتوانم به عهده دیگری بگذارم."

"نرو! روز بوغوجو س."

"از چیزی ترس ندارم. باید برم."
بعد پارو زود و رفت و از دیده نهران شد.

3

"بوی آدمیزاد میاید...!"
از دست این آدمها هر چه بگویی بر میاید. موج و دریا را آنها میافرینند.
و توفان را نیز. قایق را آنها روانه آب میکنند- و کشتی را هم. از دست
آنها هر چه بگویی بر میاید. فقط نمیتوانند «آسایش» ایجاد کنند. تنها من
هستم که به همه آرامش میدهم. آرامشی ابدی! این زندگی بر روی دریا
آسایش مرا بهم میزند. باید به آن پایان دهم!... بوی آدمیزاد میاید..."
بوغوجو درحالیکه با خودش حرف میزد به قایق چیچک رسید. ناگهان
آنها را واژگون کرد و دختر را به ته آب برد. برد و در خانه اش زندانی
کرد.

4

چوپان دید عصر شد و هوا تاریک. ولی چیچک باز نیامد. قایقش را به آب
انداخت. سوار امواج شد و گفت:
"جانم فدایتان!
ای موجهای آبی!

19

گلی دارم
در تنگنا
یاوری کنیید. "
صدا از امواج برآمد:

"آنکه اصول دریا را میداند
یاری میگیرد."

" ای امواج!
که اوج و فرودی دارید
ماهی ای هستم بر دامنانتان .
دریا زندگی من است.
موج عشقم.
اینجا گلی در تنگناست!"

امواج وقتی این را شنیدند چوپان را به جاییکه خانه بوغوجو قرار داشت
بردند. او قایق را رها کرد و به عمق دریا رفت. در را باز کرد، وارد
خانه شد.

دختر او را دید و گفت:

"ای داد! تو چرا آمدی؟ الان بوغوجو میاید و هر دوی ما را خفه میکند!"
"زود باش رو برگردانیم و لباسهایمان را عوض کنیم."
آنها لباسهایشان را عوض کردند. چوپان دختر را رها ساخته و روی آب
سوار قایق کرد و گفت:

"تو برو! من هنوز اینجا کار دارم."

"نه! بدون تو نمیروم."

"چرا؟"

"ترا دوست دارم. تا کنون نتوانسته بودم رازم را به تو بگویم."

"منهم ترا دوست دارم."

"من شیفته تو ام."

"من هم شیفته تو ام."

"پس بیا از اینجا برویم."

"عشق من با عشق تو فرق دارد!"

"چه فرقی دارد؟"

"تو مرا دوست داری. عاشق من هستی، من همه را دوست دارم. عاشق

همه هستیم. هنوز خیلی جوانی. درک این عشق برایت زود است. شیفته ی کسی شده ای که دو برابر تو سن دارد. غوره ای. مویز نشده روزگار مرا سیاه نکن! برو! باید زندگی کنی. کارم تمام شد میایم."

چوپان این را گفت و به آب فرو شد. دختر قایقش را راند و به خانه رسید.

چوپان روسری دختر را به سر کرد، و در جای او نشست.

5

بوغوجو آمد دید دختر از جای خود تکان نخورده و همانطوری رو به گوشه نشسته است.

از جلدش بیرون آمد و به مردی با ریش و سبیل دار از تبدیل شد. رفت پشت میز نشست و شروع به خوردن ماهی کرد. او در جلد خود، سرش مانند سر گرگ، و پایین تنه اش شبیه ماری عظیم الجثه، بود.

وقتی غذا تمام شد آمد پیش شکار و گفت:

"میخواهم برایت جلدی بدوزم که بوغوجو بشوی. فرمان من باید در آب و خشکی، و در آسمانها منعکس شود. از هر کجا که صدا بر میخیزد لازم است بریده شود."

چوپان صدایش را شبیه صدای دختر کرد و گفت:

"چرا مخالف زندگی هستی؟ هدف ات چیست؟"

"هدفم خیر و سلامتی خودم، و فرماندهی ست."

"جایی که زندگی نیست به چه چیز میخواهی فرمان بدهی؟"

"به آب و خشکی و آسمانها!"

"در همه آنها زندگی هست."

"زندگی باید محو شود."

"زندگی جاودانه است. کسی نمیتواند نابودش کند."

"اگر دریا بخشکد آنوقت می بینی که چه زندگی های فراوانی را نابود کرده ام."

"باز هم نابود نشده. زندگی محو نمیشود."

"میشود!"

"نمیشود!"

"حرف زیادی نزن! حیوان!"

این را گفت و به دختر حمله برد. چوپان برخاست سر او را زیر مشت‌های خود گرفت. بوغوجو نقش زمین شد. چوپان لباس دخترانه را از تن اش کند، و جلد او را نیز پاره کرد. در این حال چشم بوغوجو به اثر چنگالی که روی پشت چوپان بود افتاد. دانست او همان چوپان معروفی ست که پلنگ را فراری داده است.

چوپان هنگام باز کردن درخانه متوجه شد که آن قفل شده است. در این میان، بوغوجو پنجره کوچک زندان را باز کرد. آب وارد خانه شد ...

6

کسی نمیداند دیگر چه بر سر چوپان و بوغوجو آمد...
چیچک هر روز عصر در ساحل جزیره چشم بر اه چوپان بود. میگفت او روزی بر میگردد.